

Innst. S. nr. 192

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra samferdselskomiteen

St.meld. nr. 32 (2001-2002) og St.meld. nr. 18 (2002-2003)

Innstilling fra samferdselskomiteen om situasjonen i den norske mobilmarknaden

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Innstillingen bygger på St.meld. nr. 32 (2001-2002) Om situasjonen i den norske mobilmarknaden og St.meld. nr. 18 (2002-2003) Tilleggsmelding til St.meld. nr. 32 (2001-2002) Om situasjonen i den norske mobilmarknaden.

Med bakgrunn i at St.meld. nr. 32 (2001-2002) ikke ble behandlet i Stortinget i vårsesjonen 2002, henvendte samferdselskomiteen seg til Samferdselsdepartementet ved brev 2. oktober 2002 med forespørsel om oppdatering på områder som meldingen omtaler. Av brevet fremgår det at komiteen spesielt ønsket oppdatering i forhold til utbygging og utvikling av UMTS i Norge og i andre sammenlignbare land, og om oppfølging av krav til utbyggingstakt overfor UMTS-konsesjonærene i Norge og evt. vurdering av antall lisenser.

Markeds- og konkurransesituasjonen i det norske mobilmarkedet og Utbygging av UMTS i Norge utgjør hovedtemaene i tilleggsmeldingen. jf. hhv. kapittel 2 og 3.

Etter at St.meld. nr. 32 (2001-2002) ble lagt frem, har departementet videre mottatt en oppsummering fra Post- og teletilsynet av gjennomført høring om fremtidig bruk av frekvensene som benyttes til drift av mobilsystemet NMT 450. I meldingens kapittel 4 blir det gitt en orientering om videre forvaltning av frekvensene i 450 MHz-båndet.

1.1.1 St.meld. nr. 32 (2001-2002)

St.meld. nr. 32 (2001-2002) behandlar tema som knytter seg til mobilmarknaden spesielt, og vurderingane er såleis spesifikke for mobilområdet.

Det er departementet sitt mål at Noreg også i framtida skal liggje i front med omsyn til å utvikle og ta i bruk nye tenester og ha låge prisar. Samstundes må vi steg for steg fortsette med bygginga av ein velfungerande og funksjonell mobilmarknad.

I meldinga vert det orientert om synet på konkurransen i den norske mobilmarknaden, og lagt fram forslag til kva tiltak det kan vere aktuelt å setje i verk for å auke denne. Det blir m.a. vist til rapport frå Post- og teletilsynet av januar 2002, der det blir konkludert med at mobilkonkurransen ikkje kan seiast å vere verksam.

Det er vidare orientert om den utbygginga som UMTS-konsesjonærene har gjort hittil. Marknadssituasjonen har endra seg vesentleg sidan tildelinga av desse konsesjonane i desember 2001. Departementet gjer ei nærmare vurdering av rammevilkåra for UMTS-konsesjonærene, og av kva som bør skje med ein ledig konsesjon. Departementet finn det naturleg å sjå UMTS-konsesjonane i samanheng med konkurransesituasjonen og vurderinga av eventuelle tiltak for å betre konkurransen. UMTS-marknaden er framtidas mobilmarknad, og dette må etter departementet si oppfatning naturleg bli tatt omsyn til i dei vurderingane ein gjer omkring noverande og framtidig regulatorisk politikk på mobilområdet.

Verksam konkurranse

Konkurransetilhøva i marknaden har ein sentral stilling i telepolitikken. Eit viktig verkemiddel for å nå dei telepolitiske måla er å etablere verksam konkurranse. Dette krev ein bevisst regulatorisk tilnærming og målretta bruk av dei verktøya som ligg i gjeldande regelverk, og som vil ligge i kommande regelverk. Samstundes må ein ta omsyn til at nokre av dei telepolitiske måla på mobilsida ikkje vil følgje av konkurransedynamikken, og at dette kan krevje ei anna regulatorisk tilnærming på nokre områder.

EU har nyleg vedteke den såkalla "telekompakka" der ei rekkje nye direktiv om elektronisk kommunikasjon skal erstatte dei eksisterande direktiva som regule-

rer telesektoren. Dei nye EU-direktiva skal setjast i verk i norsk rett innan 25. juli 2003, jf. Ot.prp. nr. 58 (2002-2003) Om lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven).

1.1.2 St.meld. nr. 18 (2002-2003) - Tilleggsmeldinga

Selv om Regjeringens forslag i St.meld. nr. 32 (2001-2002) til grunnleggende politikk, målsettinger og virkemiddelbruk på mobilområdet i utgangspunktet ligger fast, mener departementet at det med grunnlag i markedsutviklingen på mobilområdet i det drøye halvåret siden meldingen ble lagt frem, likevel er nødvendig å justere noen av de opprinnelige forslagene for å nå de telepolitiske målene.

Tilleggsmeldingen tar ikke opp nye temaer, og slik departementet ser det, vil høringsuttalelsene som er gjengitt i St.meld. nr. 32 (2001-2002) fortsatt være relevante og dekke de temaer som tas opp i St.meld. nr. 18 (2002-2003).

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigrun Eng, Bjørgulv Frøyn, Jan Petter Rasmussen og Tor-Arne Strøm, fra Høyre, Anne Berit Andersen, Sverre J. Hoddevik, Hans R. Kjæstad og lederen Petter Løvik, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Kenneth Svendsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen og Heidi Sørensen, fra Kristelig Folkeparti, Odd Holten og Jan Sahl og fra Senterpartiet, Jorunn Ringstad, registrerer at utbredelsen av mobiltelefoni i Norge er nærmere 80 pst. og at forbruket av mobiltjenester er av de høyeste i internasjonal sammenheng.

Komiteen er enig i departementets ambisjon om at Norge skal ligge i front når det gjelder lave priser og å utvikle og ta i bruk nye tjenester. Utbyggingen av UMTS-nett vil bidra til å frambringe nye mobiltjenester.

Komiteen vil vise til at Stortinget ved flere anledninger har slått fast at virksom konkurranse er en forutsetning for å nå de telepolitiske målsettingene om at hele landet skal ha kvalitativt gode teletjenester til lavest mulig pris.

Komiteen mener at det norske mobilmarkedet skal være innovativt, gi likeverdige og lave priser i hele landet. Et godt utbygd mobilnett er en forutsetning for en god distriktspolitikk.

Komiteen vil peke på den muligheten mobilsektoren gir for å utvikle næringsliv og arbeidsplasser i andre samfunnsområder. Komiteen mener samtidig at det ligger et stort potensial i å skape næringsvirksomhet for bruk i mobilsektoren, både som innholdsleverandør og som "hardware" utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil understreke at de viktigste bidragene for å stimulere til en slik næringsutvikling er en stram finanspolitikk og økt satsing på FOU.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at telebransjen må behandles på linje med annet næringsliv. Norge ligger langt framme når det gjelder bruk av IT og tele både i næringslivet og i telemarkedet. Telenæringen har selv mye forsknings- og utviklingsaktivitet, og bransjens FOU ligger langt over det som er gjennomsnittet i norsk næringsliv. Dette er fortrinn vi kan bruke til å bygge opp et nytt kunnskapsbasert næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Regjeringen i meldingen skriver at meldingen bare omhandler mobilsektoren. Disse medlemmer mener at det ikke lenger finnes strenge skiller mellom mobiltelefoni og andre teleområder. I framtiden vil skillene bli borte.

Disse medlemmer vil se utbyggingen av UMTS i en større telepolitisk sammenheng hvor alle typer telefoni inngår. Disse medlemmer finner det derfor nødvendig å presisere at i denne innstillingen vil disse medlemmer også vurdere utbygging av UMTS opp mot andre typer nett for elektronisk kommunikasjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet slutter seg i hovedsak til Regjeringens konklusjoner når det gjelder utviklingen av UMTS (Universal Mobile Telecommunications System) eller "3. generasjons mobiler" ("3G").

Disse medlemmer mener 3G-teknologien vil bli tatt i bruk av et stort antall mennesker relativt raskt etter at nettverkstilgang og 3G-telefoner blir tilgjengelig.

Fordelen med 3G er at mobiltelefonen blir å sammenligne med en nettilkoblet PC, som inneholder internett, e-post, tekstbehandling, grafikk, foto, regneark, kort sagt et apparat med alle de elektroniske tjenestene vi bruker i hverdagen.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at det vil vere nødvendig å bruke fleire typar virkemiddel for å sikre heile landet kvalitativt gode teletenester til låg pris. I dei områda av landet der utbygging av nett blir rekna som ulønnsamt, kan det vere nødvendig med statleg medfinansiering av nettutbygginga. Ei slik ordning finst mellom anna i Sverige.

Denne medlemen fremmar følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa leggje til rette for statleg medfinansiering av nettutbygging i dei områda i landet som ikkje får tilfredsstillande tilbod om teletenester på annan måte."

2. MARKEDS- OG KONKURRANSE-SITUASJON

2.1 Sammendrag

2.1.1 St.meld. nr. 32 (2001-2002)

I kapittel 2 i St.meld. nr. 32 (2001-2002) vert det sett nærmare på, samt gjort ei vurdering av, markeds- og konkurransetilhøva i den norske mobilmarknaden.

Offentlege system for mobilkommunikasjon vart introduserte i den norske marknaden på byrjinga av 1980-talet. Internasjonalt sett var Noreg mellom dei første landa som gjorde automatiserte system for mobilkommunikasjon allment tilgjengelege, og heilt frå introduksjonen og fram til i dag har Noreg vore i fremste rekkje med omsyn til å ta i bruk mobile teletenester. Veksten i bruk av mobilkommunikasjon har vore spesielt sterk frå midten av 1990-talet, og utviklinga når det gjeld pris, kvalitet og tenestefomfang har gjort at mobiltelefonen i dag står fram som eit stadig viktigare kommunikasjonsverktøy både for næringsliv og folk flest.

Nettoperatørar

Med omgrepet nettoperatørar vert det sikta til verksemdar som står for utbygging, drift og vedlikehald av mobilnetta.

Tilgang til radiofrekvensar er ein føresetnad for å kunne etablere og drive mobilnett. Av omsyn til at radiofrekvensar er ein knapp naturressurs er talet på operatørar som får høve til å etablere offentlege system for mobilkommunikasjon, difor avgrensa. Sjølv om det per i dag berre er to operatørar som har bygd ut eigen infrastruktur for offentlig mobilkommunikasjon, NetCom GSM as og Telenor Mobil AS, er tilhøva etter departementet si vurdering lagt godt til rette for at det kan verte etablert konkurrerande infrastruktur.

Tenesteleverandørar

Tenesteleverandørane tilbyr sluttbrukarar tilgang til mobilnetta gjennom eit fast abonnement eller eit kontantkort. Dei faste abonnementa blir i privatmarknaden tilbode av dei fleste tenesteleverandørane i to-tre variantar som rettar seg inn mot ulike bruksmønster.

Når det gjeld marknadstilhøva, har Telenor Mobil AS og NetCom GSM as inntil nyleg vore åleine om å tilby mobiltenester til sluttbrukarane. Sjølv om framveksten av fleire tenesteleverandørar har medført auka konkurranse, er mobilmarknaden framleis dominert av dei to nettoperatørane som samla sett har ein marknadsdel på over 90 pst. målt i omsetnad i sluttbrukarmarknaden per første halvår 2001 (Telenor Mobil AS 61 pst. og NetCom GSM as 30 pst.).

Prisar og tenester

Samanlikna med situasjonen i andre europeiske land, er prisane for bruk av mobiltelefoni i Noreg låge. Dei underliggjande kostnadene, forskjell i nettverka og utviklinga i marknaden kan gje opphav til prisforskjellar som ikkje treng å samsvare direkte med konkurransenivået i dei ulike landa. Statistikk frå Post- og teletilsynet syner at samtaleprisane innanfor eitt og same nett vart meir enn halverte frå midten av 1990-talet og fram til 1998, men at det deretter har vore liten nedgang. Prisane for samtalar mellom netta vart også redusert heilt på slutten av 1990-talet, men ikkje i same omfang som prisane for samtalar innanfor same nett. Abonnementsprisane har vore tilnærma uendra dei siste seks-sju åra.

Noreg er mellom dei landa i heile verda med størst mobiltettleik. Om lag 70 pst. av befolkninga er aktive kundar, medan 78 pst. er abonnentar.

Konkurransetilhøve

Når det gjeld konkurransetilhøva, meiner departementet at det er fleire teikn som tyder på at konkurransen i den norske mobilmarknaden ikkje er tilfredsstillande.

Etter departementet sitt syn er hovudårsaka til dette at det er for få aktørar av ein viss storleik som konkurrerer i den norske mobilmarknaden. Det låge talet på aktørar av ein viss storleik, er eit resultat av etableringsbarrierane i mobilmarknaden.

Sjølv om det har vore ein framvekst av fleire tenesteleverandørar, er marknadsdelane til nettoperatørane framleis så store at det må kunne seiast å eksistere ein såkalla "duopolsituasjon" i den norske mobilmarknaden.

Departementet meiner at konkurransetilhøva og marknadsstrukturen i mobilmarknaden ikkje er unaturlege fordi det er ein bransje der det er ein føresetnad at sel skapa er store for at dei skal kunne vere lønsame. I tillegg er den norske marknaden relativt liten. I slike marknader vil det eksistere vesentlege etableringsbarrierar, og ein vil ikkje finne mange aktørar. Men departementet meiner like fullt at det i framtida bør liggje til rette for at nye, større aktørar kan kome inn i marknaden, at eksisterande konkurrentar til Telenor Mobil AS og NetCom GSM as kan styrkje seg og at vi kan få alternative nisjeaktørar i marknaden.

2.1.2 Sammenheng - St.meld. nr. 18 (2002-2003) - Tilleggsmeldinga

Kapittel 2 i St.meld. nr. 18 (2002-2003) viderefører vurderingene i St.meld. nr. 32 (2001-2002) om markeds- og konkurransesituasjonen i det norske mobilmarkedet og om virkemidler for å styrke konkurransen.

Det langsiktige telepolitiske målet skal være å legge til rette for bærekraftig konkurranse i mobilmarkedet.

Utvikling av bærekraftig konkurranse er en forutsetning for at sektorspesifikk teleregulering kan avvikles på sikt. For å nå målet må de regulatoriske virkemidlene innrettes mot å legge til rette for, og belønne, aktører og virksomhet som bidrar til at markedet blir mer effektivt. Dette innebærer at staten gjennom sine inngrep i mobilmarkedet, må stimulere til økt selvstendighet hos flere aktører i forhold til operatører med sterk markedsstilling bl.a. ved å oppfordre til investeringer i egen infrastruktur.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg departementets og Post- og teletilsynets (PTs) vurdering av at konkurransen i mobilmarkedet (GSM) ikke er tilfredsstillende og at vi ikke har virksom konkurranse på dette området. Vi har i dag et duopol, hvor Telenor og NetCom er alene med landsdekkende nett, mens det i tillegg er aktører som selger tjenester i Telenors og NetComs nett.

Selv om det er tildelt flere GSM-lisenser, og det fortsatt er mulig å få tildelt nye, har det så langt ikke ført til utbygging av nye landsdekkende GSM-nett og styrking av nettverkskonkurransen i betydelig grad.

Komiteen deler departementets målsetting om å styrke nettverkskonkurransen. Det vil redusere behovet for sektorregulering og i beste fall føre til at behovet for regulering av mobilområdet bortfaller på sikt.

3. VIRKEMIDDEL FOR Å STYRKE KONKURRANSEN

3.1 Sammendrag

3.1.1 St.meld. nr. 32 (2001-2002)

I kapittel 3 i St.meld. nr. 32 (2001-2002) er det gjort ei vurdering av ulike verkemiddel for å styrke konkurransen. Verkemiddel som blir nærmare vurdert er ulike sider ved retten til tilgang til eksisterende mobilnett for operatører utan eigne nett, til dømes spørsmålet om tilgang for såkalla virtuelle operatører, samt ulike metodar for tildeling av radiofrekvensar og høvet til å kunne omsette ein tildelt rett til frekvensbruk.

Regelverk

Det er eit viktig verkemiddel for å nå fastlagde politiske mål å leggje tilhøva til rette for verksam konkurranse. Etableringsbarrierane i mobilmarknaden er etter Departementet si vurdering den viktigaste årsaka til at konkurransen i denne marknaden ikkje er tilfredsstillande.

Departementet har i vurderingane teke omsyn til kommande reguleringsregime på området for elektronisk kommunikasjon. Eit siktemål med den nye reguleringa er å gje grunnlag for verksam konkurranse i marknaden for elektronisk kommunikasjon og legge tilhøva til rette for at det kan bli etablert ein berekraftig konkurranse på lengre sikt, dvs. ein marknad som i all hovudsak klarer seg sjølv utan anna intervensjon enn den som måtte følgje av generell konkurranserett.

For å få til ei slik utvikling i den norske mobilmarknaden ser departementet det som ei hovudutfordring å leggje tilhøva til rette for at det vert etablert fleire reelt konkurransedyktige verksemder som er mest mogleg uavhengige av kvarandre. Overgang til meir konkurranse vil krevje ein målretta bruk av verkemiddel og ein strategi som er langsiktig.

Tilgang til nett

Tilbydarar av offentleg telenett og offentleg teletenester har i dag rett til tilgang til eksisterande nettressursar via samtrafikk (herunder indirekte aksess ved bruk av prefiks eller fast føreval), spesiell netttilknytning og leide samband, jf. telelova og forskrift om offentleg telenett og offentleg teleteneste (teleforskrifta). Som hovudregel og utgangspunkt gjeld reglane om tilgang både for faste og mobile nett. Tilgang til mobile telenett er dessutan særskilt regulert i teleforskrifta § 4-6.

Tilgang til nett er eit verkemiddel som allereie er teken i bruk for å auke konkurransen i mobilmarknaden. Bruken av dette verkemiddelet er på mange måtar komplisert. Tilbydarar med sterk marknadsstilling i

den norske mobilmarknaden pliktar å imøtekomme rimeleg førespurnad om tilgang til nettet. Spørsmålet er om plikta skal verte utvida til å gjelde virtuelle mobiloperatører. Tvungen tilgang kan innebere potensielt store regulatoriske kostnader, og kan påverke motiva til nettoperatørane for å gjere investeringar i eksisterande og framtidige mobilnett. Meir omfattande tilgangsreglar kan betre konkurransen i marknaden, men samstundes kan det føre utviklinga i ei for fastlagd retning i ein marknad som har større utsikter til eigendynamikk. På andre sida kan verksemder som baserer seg på tilgang, utgjere eit nyttig supplement til infrastrukturkonkurransen og auke tilbodet for forbrukarane.

Tilgang for virtuelle operatører

Ein virtuell operatør er ei verksemd som ikkje har konsesjon til å bruke radiofrekvensar, men som vil måtte ha tilgang til eitt eller fleire nettverk til eksisterande mobiloperatører for å bli operativ. Verksemda vil vere i stand til å tilby tenester til kundane ved å bruke eksisterande mobilnett.

Tilgangsspørsmålet kjem først og fremst på spissen i høve pålegg om tilgang for såkalla virtuelle operatører. Det er i høvet til denne mest omfattande tilgangsforma at spørsmålet er mest omstridd. Eventuelt pålegg om tilgang for virtuell operatør vil innebere at ein uavhengig tilbyder blir gitt tilgang til eksisterande mobilnett, slik at denne blir gitt høve til å produsere og selje eigne mobile teletenester i konkurranse med dei eksisterande nettoperatørane. Andre mindre omfattande tilgangsformer er tenesteleverandørar som gjennom tilgang til eksisterande mobilnett berre er gitt høve til å stå for ei avgrensa tenesteproduksjon sjølv, og vidareseljarane som sel mobilabonnement med eiga profilering og fakturering, men der all teknisk tenesteproduksjon skjer hjå nettoperatoren.

Departementet ser at det på den eine sida kan vere fordelar ved å gje pålegg om tilgang for virtuelle operatører. Ei plikt til å gje slik tilgang kan auke konkurransen dersom vi ser på biletet i marknaden i dag. På den andre sida har dei potensielle fordelane ved å gi pålegg om slik tilgang ein umiddelbar kostnad. Pålegg om tilgang vil medføre meir regulering og større offentleg ressursbruk, samt kunne hindre ei mogleg positiv utvikling i marknaden når det gjeld alternativ infrastruktur.

Spørsmålet om tilgang for virtuelle operatører vart seinast vurdert i samband med handsaminga av St.meld. nr. 24 (1999-2000), jf. Innst. S. nr. 146 (1999-2000). Det vart den gong gjeve tilslutning til forslaget om at tilbydarar med sterk marknadsstilling ikkje skulle bli pålagt å gi tilgang for virtuelle operatører. Utan at det har skjedd regulatoriske inngrep, har det i tida etter at meldinga vart handsama skjedd ein framvekt av vidareseljarar i den norske mobilmarknaden. Desse utgjør etter Departementet si vurdering eit nyttig supplement til infrastrukturkonkurranse og bidrar til å auke tilbodet for forbrukarane. I høyringsrunden er det fleire av desse vidareseljarane som har gjort gjeldande eit behov for betring av vilkåra for tilgang dei har med

nettoperatorene. Departementet meiner det er viktig at innsatsfaktorane i marknaden vert prisa effektivt, og det vert i denne samanheng vist til vurderingane som er gjort i høve til prisregulering.

Oppsummering om virtuelle operatørar

Etter det departementet kjenner til er det per i dag berre Spania og Danmark som har innført ei plikt om å gi tilgang for virtuelle operatørar, men det er etablert virtuelle operatørar i fleire andre europeiske land med grunnlag i kommersielle avtalar. Sjølv om det i gjeldande regulering ikkje eksisterer skrankar for at tilsvarende avtalar kan verte inngått her til lands, finn Regjeringa etter ei konkret vurdering likevel grunn til å innføre ei plikt for tilbydarar med sterk marknadsstilling, om å imøtekomme rimeleg førespurnad om tilgang frå virtuelle operatørar. Regjeringa meiner at ein slik plikt kan vere eit nyttig supplement til den konkurransen som elles vil utvikle seg i marknaden. Det er ei rekkje argument som talar til fordel for tilgangsplikt for virtuelle operatørar ut frå marknadssituasjonen i dag, og etter Regjeringa si vurdering er det ikkje lenger avgjerande grunn til å oppretthalde avgrensinga mot virtuelle operatørar i forskrifta § 4-6. Like fullt må ein ta omsyn til konkurransen i den norske marknaden på lang sikt, og ikkje undergrave investeringsviljen med omsyn til både eksisterande og framtidig infrastruktur. Det er difor viktig at tilgangsvilkåra balanserer risiko og vinst på ein forsvarleg måte mellom nettoperatoren og den virtuelle operatoren. Regjeringa meiner difor at operatør med sterk marknadsstilling skal ha plikt til å imøtekomme rimeleg førespurnad om tilgang frå ein virtuell operatør, og at tilgangen i tilfellet skal bli gjeve på kommersielle og ikkje-diskriminerande vilkår.

Av omsyn til at det enno ikkje er avklart om UMTS vil bli definert som ein eigen marknad, vil plikta til å gje tilgang for virtuelle operatørar i første omgang vere avgrensa til tilbydarar med sterk marknadsstilling i GSM-marknaden. Vidareføring av slik plikt til andre marknader, til dømes i UMTS-marknaden, vil vere avhengig av dei marknadsdefinisjonane som vil bli utarbeidd i EU. Før det eventuelt blir gitt pålegg om slik tilgang, må myndighetene i tillegg gjennomføre ein analyse av marknaden for å avgjere om det er tilbydarar med slik marknadsstilling, samt gjere ei konkret vurdering av om det er naudsynt å innføre eit slikt pålegg av omsyn til å sikre konkurransen.

Gjennom den siste tildeling av nye GSM-konsesjonar i den norske marknaden, er terskelen for å få rett til å bruke eksisterande mobilnett så låg at det etter departementet si vurdering er lagt til rette for betre konkurranse gjennom ein tilgangsform som er svært lik virtuell operatørmodellen.

Frekvensar

Når det gjeld vurderinga av ulike metodar for tildeling av frekvensar, og av spørsmålet om innehavarane av frekvensrettane bør få høve til å avhende slike rettar, vert det i meldinga vist til at marknads- og teknologiutviklinga på mobilområdet skjer raskt, og at det av omsyn til å kunne tilpasse seg denne utviklinga er eit

behov for at telestyresmaktene blir gitt større fleksibilitet til sjølv å kunne velje den mest føremålstenlege metoden for tildeling av frekvensrettar.

Dagens ordning, der det er tatt atterhald om at bruk av auksjon som tildelingsmetode ikkje kan skje utan etter samtykke frå Stortinget, jf. Ot.prp. nr. 87 (2000-2001), jf. Innst. O. nr. 121 (2000-2001), er både omfattande og tidkrevjande, og det vert i meldinga difor foreslått at departementet sjølv får høve til å velje tildelingsmetode direkte.

I samband med handsaminga av St.meld. nr. 24 (1999-2000), jf. Innst. S. nr. 146 (1999-2000), slutta Stortinget seg til at Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet skulle følgje utviklinga framover i høve til spørsmålet om etablering av ein marknad for kjøp og sal av frekvensrettar. I det kommande regelverket frå EU vert det opna for at landa kan opprette ein slikt marknad, men Samferdselsdepartementet finn etter ei konkret vurdering ikkje grunn til å opne for dette på det noverande tidspunkt. Avgjerande for departementet si vurdering i denne samanheng har vore at høvet til å kunne overdra desse rettane vil kunne svekke samfunnskontrollen med bruken av frekvensane.

Departementet tek likevel sikte på å utvikle alternative tildelingsmetodar for framtidige konsesjonstildelingar, medrekna auksjonssystem med tilhøyrande høve til avhending av frekvensrettar.

3.1.2 St.meld. nr. 18 (2002-2003) - Tilleggsmeldinga

Markedets konkurransesituasjon

Som nærmere redegjort for i St.meld. nr. 32 (2001-2002), plikter nettoperatører med sterk markedsstilling å tilby andre tilgang til mobilnettene, jf. teleloven § 2-3. Med hjemmel i denne bestemmelsen er det utarbeidd en forskrift der vilkårene for slik tilgang er nærmere presisert. Av forskriften følger det bl.a. at tilgang til offentlige telenett skal tilbys til kostnadsorienterte priser.

En plikt for operatører med sterk markedsstilling til å gi tilgang til kostnadsorienterte priser, vil være et sentralt virkemiddel også i et formålsrettet reguleringsregime for å skape bærekraftig konkurranse. Tilgangsplikt for videreselgere kan bl.a. bidra til å øke forbrukernes valgfrihet. Men det er viktig å understreke i denne sammenheng at statens inngrep i mobilmarkedet ikke må føre til økt avhengighet av statlig regulering.

Det er samtidig viktig at statens rolle i markedet blir gjort tydeligere. Statens primære ansvar på mobilområdet er å bygge opp konkurranse mellom operatører, og se til at denne fungerer på en tilfredsstillende måte.

For et rent leieforhold som i tilfellet med videreselgere, må dette føre til at tilgangsprisene på en økonomisk forsvarlig måte kompenserer vedkommende nettoperatør slik at investerings- og innovasjonsincentivene blir ivaretatt. Videreselgeren må derfor stilles overfor vilkår som reflekterer den underliggende risikojusterte økonomiske kostnaden og de generelle kostnads- og etterspørselsforholdene i sektoren. Bare

på denne måten kan det legges til rette for en situasjon med flere selvstendige aktører i mobilmarkedet og mer reell konkurranse.

Departementets grunnleggende holdning er altså at videreselgere er et nyttig supplement til mobilnettoperatorene.

Departementet mener at det fremdeles bør innføres pålegg for operatører med sterk markedsstilling å gi virtuelle operatører tilgang til eksisterende nett. Det presiseres imidlertid at denne tilgangen må balansere risiko og gevinst over tid mellom nettverkseieren og den virtuelle operatøren, gjennom at tilgangen blir gitt på kommersielle og ikke-diskriminerende vilkår.

I kapittel 4 blir det gitt en orientering om innspill fra Post- og teletilsynet om fremtidig bruk av frekvensene som i dag brukes til drift av mobilsystemet NMT 450.

Departementet og Post- og teletilsynet vil sammen starte et arbeid med sikte på å utlyse og tildele tillatelse for 450 MHz-frekvensene i løpet av 2003.

Realisering av overordnede telepolitiske mål slik disse bl.a. kommer til uttrykk i gjeldende telelovgivning, vil være retningsgivende for hvordan tildelingen skal tilrettelegges, herunder hvilke vilkår som det evt. vil være naturlig å knytte til tillatelsen. Høringen og tilsynets anbefaling vil danne grunnlaget for det arbeidet som skal gjøres.

Det vil bli lagt særlig vekt på å finne frem til en realistisk måte å utnytte disse frekvensene på som vil gi en best mulig geografisk dekning.

3.2 Komiteens merknader

Om konkurranse og virtuelle operatører

Komiteen ønsker økt konkurranse innen både infrastruktur og tjenesteproduksjon slik at målene om nye, gode og rimelige mobiltjenester kan nås.

Komiteen mener at det regulatoriske regimet må stimulere til økt konkurranse på begge disse områdene.

Komiteen er enig med departementet i at det er nødvendig med nye tiltak for å styrke konkurransen i det norske mobilmarkedet. For å oppnå virksom konkurranse vil det fortsatt være behov for regulering av mobilmarkedet en stund fremover.

Komiteen har merket seg at flertallet av høringsinstansene støtter innføring av pålegg om tilgang for virtuelle operatører.

Komiteen har merket seg at også Post- og teletilsynet i sin rapport "Det norske mobilmarkedet" (2002) anbefaler å slippe til virtuelle operatører i GSM-nettet. Gjennom å pålegge mobilnettselskaper med sterk markedsstilling å gi tilgang til virtuelle operatører, vil en virtuell operatør ha tilgang til nettoperatorenes nett med sine egne tjenester.

Komiteen er enig med Regjeringen i at å slippe til virtuelle operatører er et virkemiddel for å styrke konkurransen.

Komiteen vil peke på at det er flere grunner til at fordelene ved å gi tilgang for virtuelle operatører veier tyngre enn de eventuelle ulempene. I tillegg til at tilgang for virtuelle operatører gir forbrukerne økt handlefrihet og nye tjenester, er det også effektivitetshensyn som kan tale for slik tilgang.

Komiteen vil også peke på at økt konkurranse vil kunne gi større trafikk i nettene, noe som igjen vil kunne gi økt og mer sikker inntjening for alle aktører.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, finner at pålegg om tilgang for virtuelle operatører, samt tilgangen for videreselgere og tjenestetilbydere, vil kunne være positivt for nettoperatorenes inntjening.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet meiner at virtuelle operatørar sin tilgang til nettet framleis bør baserast på avtalar mellom partane, der partane blir samde om vilkåra for nettilgang utan at staten innfører pålegg. Det vil vere den beste løysinga for å oppretthalde investeringsmotiva til aktørane og sikre god dekningsgrad på tenestene.

Denne medlemmen registrerer likevel at fleirtalet i komiteen støtter innføring av pålegg om tilgang for virtuelle operatører.

Om pris for nettilgang og regulering

Komiteen vil peke på at ved innføring av pålegg om tilgang for virtuelle operatører, må nettselskap og virtuelle operatører forhandle om prisen for nettilgang. Post- og teletilsynet skal føre tilsyn med at slik tilgang blir gitt og at det skjer i henhold til gjeldende retningslinjer.

Komiteen er usikker på om flere nett og økt nettkonkurranse vil føre til at behovet for regulering av mobilmarkedet helt vil bortfalle. Det vil fortsatt kunne være behov for regulering av visse former for tilgang og betingelser. Det er ønskelig at aktørene i størst mulig grad blir enig om dette på kommersielle vilkår, men Post- og teletilsynet vil ha en sentral rolle i fastsetting av vilkår så lenge mobilmarkedet er definert som et regulert marked og det er aktører med sterk markedsstilling i dette markedet.

Komiteen vil peke på at videreselgere, tjenesteleverandører og virtuelle operatører også kan være viktige aktører i det fremtidige mobilmarkedet for å bidra til innovasjon, konkurranse og verdiskapning i tillegg til nettoperatorene. Dette er aktører som vil være viktige og velkomne i det norske mobilmarkedet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, er av den oppfatning at Post- og teletilsynet må ha en stor grad av fleksibilitet i å benytte ulike prisfastsettingsmodeller og velge de modeller som er hensiktsmessige. Likeså må Post- og teletilsynet ha tilsvarende fleksibilitet til å sikre likebehandling av nettoperatorenes kjøp av kapasitet og tjenester i egne nett som nettoperatører gir til eksterne videreselgere, tjenestetilbydere og virtuelle operatører. Flertallet vil imidlertid understreke betydningen av forutsigbarhet i Post- og teletilsynets arbeid, slik at både nettoperatører og andre operatører sikres likeverdig langsiktighet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil understreke at tilgangsprisene til nettoperatorenes infrastruktur må reflektere netteierens faktiske kostnader knyttet til utbygging og drift av nettet, inkludert en rimelig fortjeneste, for å gi incitamenter til å investere i eksisterende og nye mobilnett.

Disse medlemmer er av den oppfatning at Post- og teletilsynet må ha stor grad av fleksibilitet i å benytte ulike prisfastsettingsmodeller og velge de modeller som er hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke at det i en opparbeidet kundemasse ligger en ikke ubetydelig verdi for alle typer teleoperatører. Disse medlemmer mener at det skal tas hensyn til opparbeidelse av egen kundemasse, slik at andre selskaper ikke vederlagsfritt kan bruke en allerede opparbeidet kundemasse.

Om frekvenser

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at frekvenser er en begrenset ressurs. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at den politiske kontrollen over bruk av frekvenser videreføres og at auksjon som tildelingsmetode bare kan brukes etter godkjenning fra Stortinget. I en framtid hvor eierskap til frekvenser både vil være verdifull og gi eieren mulighet til å kontrollere hva som sendes på hvilke frekvenser. Uten politisk kontroll vil det kunne oppstå situasjoner der hvor mange frekvenser samlet på en sterk hand vil kunne gi meningsmonopol.

4. UTBYGGING AV UMTS I NORGE

4.1 Sammendrag

4.1.1 St.meld. nr. 32 (2001-2002)

UMTS vert gjerne kalla for tredje generasjons system for mobilkommunikasjon (3G) og baserer seg på ein anna radioteknologi enn GSM. Den nye teknologien er betre tilpassa overføring av tale og data, og brukarane kan vere kontinuerleg oppkopla mot nettet. Telenor ASA, Tele2 Norge AS og NetCom GSM as er innehavarar av konsesjon for UMTS. Konsesjonane vart tildelt hausten 2000 og gjeld fram til 31. desember 2012.

I kapittel 4 i St.meld. nr. 32 (2001-2002) er det sett nærmare på status for utbygginga av mobilsystemet UMTS i Noreg, behovet for å gjere endringar i konsesjonsvilkåra med grunnlag i at det har skjedd endringar i dei faktiske forholda sidan tildelinga fann stad, samt på spørsmålet om kva som vidare bør skje med den fjerde konsesjonen for UMTS som står ledig etter konkursen til Broadband Mobile ASA. (Seinare har også Tele2 levert tilbake sin konsesjon, jf. St.meld. nr. 18 (2002-2003), kap. 3 i meldinga og kap. 4.1.2 i innstillinga.)

Status for utbygginga

Når det gjeld status for utbygginga av UMTS i Noreg det første konsesjonsåret, viser innsendte rapportar frå konsesjonshavarane at ingen fullt ut har klart å halde utbyggingsløfta som vart gitt for å få konsesjon. Løfta er teke inn som individuelle vilkår om utbygging i konsesjonane til dei som vart tildelt konsesjon. NetCom GSM as er den av konsesjonshavarane som har gjennomført den mest omfattande utbygginga det første året, men er likevel eit godt stykke unna i å oppfylle utbyggingskrava etter konsesjonen. Telenor ASA som forplikta seg til ei mindre omfattande utbygging enn dei andre det første konsesjonsåret, er den av konsesjonshavarane som er nærmast i å oppfylle dei individuelle konsesjonsvilkåra om utbygging.

Det er ikkje berre i Noreg at lanseringa av UMTS har støtt på vanskar. Situasjonen er den same i dei andre EU-landa, og EU-kommisjonen har på denne bakgrunn sett i gang eit arbeid med å sjå nærmare på kva som bør gjerast for å få til ein vellukka introduksjon av det nye mobilsystemet i fellesskapet. Fleire EU-land har allerede gjort tilpassingar i konsesjonsvilkåra til den nye situasjonen, til dømes ved å utsetje konsesjonsfristen med omsyn til utbygging og ved å tillate større grad av samarbeid mellom konsesjonshavarane i samband med nettutbygginga for å gjere det billegare å gjennomføre utbygginga det er gitt lovnad om.

Hovudårsakene til at konsesjonshavarane i EU-landa og i Noreg har vanskar med å oppfylle løfta som vart gitt for å få konsesjon, er den generelle økonomiske nedgangen som har skjedd i tida etter at konsesjonane vart fordelte i dei fleste europeiske landa, og forseinkingane som har oppstått i høve til utviklinga av felles standard for UMTS. Ved tildelinga var det høg betalingsvilje for å få konsesjon, anten i form av høge auksjonsbod eller løfte om omfattande utbygging, avhengig av kva for tildelingsmetode som vart lagt til grunn for fordelinga. Den økonomiske tilbakegangen som har skjedd i tida etter fordelinga fann stad, har gjort det vanskeleg for konsesjonshavarane å innfri betalings- og utbyggingsløfta fullt ut.

Forseinkinga i utviklinga av felles UMTS-standard har gjort det spesielt vanskeleg for dei konsesjonshavarane som har teke på seg å gjennomføre ei rask utbygging av UMTS. Produksjonen av både nettverksutstyr og terminalar er vesentleg forseinka som følgje av at standardiseringsarbeidet har teke lengre tid enn venta. Utstyret som hittil har vorte levert har berre vore tilgjengeleg i eit avgrensa omfang, og vidare må dette utstyret skiftast ut med nytt utstyr då det byggjer på ein anna UMTS-standard enn den som vil bli lagt til grunn kommersielt. Utstyret som alt er levert vert opplyst å ikkje vere kompatibelt med utstyr basert på UMTS-standard som vil bli lagt til grunn kommersielt.

Endring av rammevilkår

Med grunnlag i endringane i faktiske forhold som har skjedd sidan konsesjonane vart fordelte, vert det i meldinga gjort ei vurdering av spørsmålet om det er behov for å endre rammevilkåra for UMTS for på den

måten å få til ei utbygging av det nye mobilsystemet i tråd med dei politiske måla som vart lagt til grunn for tildelinga. Det vert i denne samanheng spesielt sett nærmare på om det er grunn til å endre konsesjonsvilkåret om utbyggingstakt, samt om det skal opnast for at konsesjonshavarane i større grad enn i dag får høve til å oppfylle utbyggingsvilkåra gjennom nettverksdeling.

Ved fordelinga av konsesjonane vart det lagt særskilt vekt på søkjarane sine tilbod om utbygging og utbyggingstakt. Omsynet bak denne vektlegginga var ynskje om å få til ei omfattande utbygging slik at så mange som mogeleg skulle få tilbod om dei nye tenestene og at Noreg framleis skulle ligge i fremste rekkje i høve til å ta i bruk ny teknologi.

Når det gjeld endring av utbyggingsvilkåra, meiner departementet at dei individuelle krava om dekningsomfang må stå fast. Krava til dekningsomfang utgjør den viktigaste delen av "betalinga" for konsesjonane, og bidrar også til at det skjer ei utbygging i område som ligg utanfor dei som er kommersielt interessante, og til at så mange som mogeleg får tilbod om dei nye tenestene.

Sjølv om somme av konsesjonærane i høyringa forut for meldinga har gjort gjeldande at det er behov for å endre vilkåra om utbyggingstakt som følgje av forseinkingane som har oppstått på utstyrssida, finn departementet etter ei konkret vurdering at det er meir føremålstenleg å stå fast på dette kravet. Det vert i denne samanheng vist til at signala om forseinkingane ikkje er eintydige, noko som gjer det vanskeleg å oppstille ei alternativ utbyggingsfrist til den som går fram av konsesjonane. At konsesjonærane ikkje har blitt møtt med sterkare sanksjonar for manglande utbygging det første konsesjonsåret, inneber i realiteten at det alt er gitt ei utsetting.

Nettverksdeling

Når det gjeld nettverksdeling, meiner departementet at det vil vere føremålstenleg å etterkomme ønskje frå konsesjonærane om å tillate større grad av nettverksdeling enn i dag. Etter departementet si vurdering vil det å tillate større grad av deling gjere det lettare for konsesjonærane å oppfylle løfta som vart gitt for å få konsesjon. At konsesjonærane klarer å fullføre den utbygginga som dei har teke på seg, er viktig av omsyn til at så mange av innbyggjarane som mogeleg skal få tilgang til dei nye tenestene. Vidare vil kostnadsreduksjonen i nettutbygginga kunne slå positivt ut ved at dette kan verke inn på prisane for tenestene på lengre sikt, samt gjere den ledige konsesjonen meir attraktiv.

Departementet vil framheve at nettverksdeling også er positivt ut frå miljøomsyn.

På den andre sida vil for stor grad av nettverksdeling kunne få innverknad på konkurransen. Departementet er oppteken av at kravet om uavhengige nett vert oppretthalde i dei største tettstadene, til dømes i dei tettstadene som utgjorde minstekrava til dekningsomfang i utlysinga, dvs. om lag 40 pst. av befolkninga.

Høvet til å kunne dele infrastruktur vil vere mest aktuelt i område der det ikkje er kommersielt lønnsamt å byggje fleire konkurrerande nett.

Etter departementet si vurdering er det ønskeleg med størst mogeleg konkurranse på infrastruktursida, men dette må balanserast opp mot det som er realistisk å få til reint økonomisk. Etter departementet si vurdering vil større grad av nettdeling vere positivt for den langsiktige konkurransen også på infrastruktursida. Etter kvart som innteninga til deltakarane i eit slik samarbeid betrar seg, vil deltakarane på lengre sikt ha moglegheit til å byggje egne nett for på den måten å betre sin eigen fleksibilitet. Avtalar om nettverksdeling må i tilfelle skje innanfor rammene etter den alminnelege konkurranseretten.

Departementet vil ikkje på det noverande tidspunkt ta stilling til på kva måte og i kva omfang nettverksdeling skal verte lovleg, men overlet til Post- og teletilsynet å utarbeide ei tilråding til departementet om føremålstenleg regulering for nettverksdeling, som igjen kan danne grunnlag for lemping av vilkår i konsesjonane. Av omsyn til at ei slik lemping av konsesjonsvilkåra skal verte ein realitet, er det viktig at slike reglar vert etablert raskt og før det er gjennomført ei omfattande utbygging. Konsesjonshavarane sine dekningsplikter står som nemnt fast, og for det tilfellet at konsesjonshavaren har forplikta seg til meir omfattande utbygging enn det som vil bli oppnådd gjennom eit eventuelt nettverkssamarbeid, vil konsesjonshavaren vere skuldig å bygge eige nett i tillegg for å oppfylle den individuelle utbyggingsplikta. Etter departementet si vurdering må det same prinsippet verte lagt til grunn i høve til individuelle vilkår om kapasitet i nettet.

Tal på UMTS-konsesjonar

Når det gjeld spørsmålet om kva som bør skje med den ledige konsesjonen for UMTS, meiner departementet at denne bør bli lyst ut så raskt som mogleg. Vilkåra for konsesjonen bør etter departementet si vurdering vere dei same som ved siste tildeling, men der det i samsvar med vurderingane i meldinga, vert opna for å oppfylle eventuelle dekningsvilkår utover minstevilkåra ved nettverksdeling. Ei slik løysing vil vere i tråd med tilråding frå Post- og teletilsynet om at det bør overlatast til marknaden sjølv å avgjere om det er plass til og interesse for fire konsesjonar for UMTS i den norske mobilmarknaden.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at den fjerde UMTS-konsesjonen vert fordelt ved auksjon med eit minimumsvederlag på 200 mill. kroner og med tilsvarende krav til minsteutbygging som ved utlysinga sist gong.

4.1.2 St.meld. nr. 18 (2002-2003) - Tilleggsmeldinga

Utbygging av UMTS

Kapittel 3 i St.meld. nr. 18 (2002-2003) gir en oppdatering mht. utviklingen som har skjedd på UMTS-området det siste halve året. Nasjonalt sett er den viktigste enkelthendelsen at Tele2 har levert tilbake UMTS-konsesjonen. Dette innebærer at staten i dag har to ledige UMTS-konsesjoner. Hovedtrekkene i

utviklingen internasjonalt er at UMTS-konsesjonærene i de fleste europeiske land har problemer med å introdusere UMTS iht. opprinnelige fremdriftsplaner. Dette skyldes bl.a. forsinkelser på utstyrssiden og vansker med å få finansiert utbyggingen. Det vises i denne sammenheng til statusoversikt over innføringen av UMTS i EU som følger som vedlegg til meldingen (vedlegg nr. 2).

I kapittel 3 behandles spørsmålet om hva som bør skje med de ledige UMTS-konsesjonene. På samme måte som i St.meld. nr. 32 (2001-2002), foreslår departementet at konsesjonene bør fordeles i markedet ved auksjon og at dette bør skje så raskt som mulig etter Stortingets behandling av meldingene.

Videre inneholder kapittel 3 en vurdering av forslaget i St.meld. nr. 32 (2001-2002) om å stille de samme konsesjonsvilkårene som ved forrige utlysning.

For å oppnå nødvendig interesse for de ledige UMTS-konsesjonene foreslås det at minstekravene til dekningsomfang og utbyggingshastighet endres til å omfatte UMTS-dekning til 30 pst. av befolkningen innen 6 år fra konsesjonstildelingen. Minstekravene ved forrige tildeling var bygging av UMTS-nett i 12 nærmere definerte tettsteder innen 5 år fra konsesjonstildelingen. Dette vil etter departementets syn legge til rette for at nye operatører kan etablere seg i konkurranse med Telenor Mobil og NetCom, og at det dermed kan utvikles et marked med reell konkurranse, utvikling av nye tjenester og lavere tjenestepriser.

Øvrige vilkår opprettholdes, hvilket betyr at nye konsesjonærer også skal betale årlig frekvensavgift, samt en minstepris for konsesjonen pålydende kroner 200 mill. kroner.

Nasjonal roaming

I St.meld. nr. 24 (1999-2000), som er forarbeidene til UMTS-tildelingen, ble det foreslått at det ikke skulle innføres et pålegg om nasjonal roaming mellom ulike UMTS-nett. *Roaming* er kort fortalt et uttrykk for avtaler mellom tilbydere av mobilnett om bruk av hverandres nett.

Tatt i betraktning den utviklingen som har skjedd på UMTS-området siden konsesjonstildelingen fant sted, finner departementet det hensiktsmessig å revurdere dette forslaget.

Pålegg om nasjonal roaming vil kunne bidra til utvikling av konkurranse i mobilmarkedet. Det foreslås derfor at det åpnes for å vurdere pålegg om nasjonal roaming mellom ulike UMTS-nett når utbygging etter konsesjonene er gjennomført. Det vises i denne sammenheng til St.meld. nr. 32 (2001-2002), punkt 3.2.5, der det fremgår at et slikt pålegg uansett vil være avhengig av kommende markedsdefinisjoner og -analyser iht. nytt regelverk om elektronisk kommunikasjon.

Konsesjonens utbyggingsvilkår

I kapittel 3 vurderes spørsmålet om eksisterende UMTS-konsesjonærer skal bli gitt utsettelse mht. oppfyllelse av konsesjonens utbyggingsvilkår. I St.meld.

nr. 32 (2001-2002) kom departementet til at det ikke var grunnlag for å imøtekomme konsesjonærenes ønske.

Med bakgrunn i Tele2s tilbakelevering og konkret anmodning fra NetCom om å utsette utbyggingsvilkårene, har departementet vurdert dette spørsmålet en gang til. Etter en konkret vurdering finner departementet at det best tjener de telepolitiske målsetningene at de gjenværende UMTS-konsesjonærene, Telenor Mobil og NetCom, blir gitt utsettelse. Å gi slik utsettelse vil ikke medføre at Norge tidsmessig vil bli liggende etter UMTS-utbyggingen i EU. Det foreslås derfor at Telenor Mobil og NetCom blir gitt en 15 måneders utsettelse av konsesjonens utbyggingsfrister. Det stilles likevel som vilkår for en slik utsettelse at konsesjonærene kompenserer staten økonomisk for fordelene de derved oppnår. Kompensasjonens størrelse fastsettes av myndighetene.

4.2 Komiteens merknader

Antall UMTS-konsesjoner

Komiteen vil vise til at da Stortinget behandlet St.meld. nr. 24 (1999-2000) ble det vedtatt å utlyse 4 UMTS-konsesjoner. Siden konsesjonene ble tildelt, har telekommunikasjonsindustrien både nasjonalt og internasjonalt møtt betydelige problemer, noe som bl.a. har medført at UMTS-utbyggingen er noe forsinket i forhold til opprinnelige utbyggingsplaner.

Av de fire UMTS-konsesjonene som ble tildelt, er det i dag bare konsesjonene til NetCom og Telenor Mobil som er operative i det norske mobilmarkedet. De to nye mobiloperatørene, Broadband Mobil og Tele2, har begge levert konsesjonene tilbake som følge av hhv. konkurs og frivillig tilbakelevering til staten.

På denne bakgrunn har departementet vurdert hva som skal gjøres med de to ledige lisensene og ulike tiltak for å redusere kostnadene ved utbygging og stimulere utbyggingstakten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter i utgangspunktet Regjeringens forslag om å utlyse de to ledige UMTS-lisensene. Flertallet finner det imidlertid som lite sannsynlig at det i dagens marked vil få to aktører til inn i det norske markedet med de betingelsene som Regjeringen foreslår.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti støtter departementets forslag om å lyse ut de to ledige UMTS-lisensene og deler vurderingene knyttet til betingelsene for disse lisensene.

Komiteen sin medlem fra Senterpartiet viser til at det kan bli vanskeleg å få inn to nye aktører som kan tilfredsstille dei telepolitiske målsettingane, med dei minstekrava som Regjeringa set. Det er òg eit spørsmål om det er marknad for fire parallelle nett i Noreg. Denne medlemmen meiner derfor det berre

skal lysast ut ein ledig lisens, og at det må leggjast til rette for å få inn ein ny, solid aktør. Dei opphavelge minstekrava til dekningsomfang, ca. 40 pst., må oppretthaldast, medan det bør vurderast å lempe på minimumsprisen, slik at konsesjonæren dels betaler for lisensen gjennom større utbygging av nett.

Denne medlemen fremmar følgjande forslag:

"Det blir berre lyst ut ein av dei ledige UMTS-lisensane. Det skal leggjast vekt på å få inn ein ny, solid aktør. Dei opphavelge minstekrava til dekningsomfang blir oppretthaldne, men det blir vurdert å lempe på minimumsprisen, slik at konsesjonæren dels betaler for lisensen gjennom større utbygging av nett."

Utbyggingsvilkår

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, støtter departementets forslag til utbyggingshastighet og minstekrav til dekningsområde for de to lisensene, samt forslaget om å tildele lisensene ved auksjon.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet meiner at det opphavelge minstekravet til dekningsområde må oppretthaldast. Denne medlemen meiner at berre den eine av dei ledige lisensane skal lysast ut, og at tildelinga bør skje ved anbod, slik det blei gjort i den førre tildelingsrunden. På denne måten kan ein oppnå eit større dekningsomfang.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Regjeringen må utarbeide et system som pålegger aktørene å samarbeide ved utbygging av UMTS-nett i de områdene av landet som er ulønnsomme. Regjeringen må sørge for at både de etablerte UMTS-konsesjonærene og eventuelle nye får de samme retter og plikter i et slikt samarbeid.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide et system som pålegger UMTS-konsesjonærene å samarbeide ved utbygging av UMTS-nett i de områdene av landet som er ulønnsomme."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Regjeringen foreslår å redusere kraftig de dekningskravene som ble lagt til grunn ved tildelingen i 2000. Disse medlemmer mener derfor at Regjeringen har gitt opp å gi hele landet et likeverdig mobiltelefonilbud.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil vise at utlysningen av de to ledige UMTS-konsesjonene ikke fører til noen reduksjonen av landets totale UMTS-dekning. Derimot har Regjeringen fremmet forslag som gjør at Telenor Mobil og NetCom kan oppfylle sine landsdekkende dekningsforpliktelser til en lavere pris. Disse med-

lemmer er meget tilfreds med at disse forslagene får bred tilslutning.

Disse medlemmer vil vise til at Telenor og NetCom i sine UMTS-konsesjoner har forpliktet seg til å dekke henholdsvis 84 og 76,5 pst. av landets befolkning. Gitt kravet til minste dekningsområde i de to ledige UMTS-konsesjonene, er det kun Telenor Mobil og NetCom som etter all sannsynlighet vil bygge UMTS-nett i de grisgrendte deler av landet hvor det ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomt. For å lette utbyggingskostnadene for disse to konsesjonærene generelt og deres utbygging i bedriftsøkonomisk ulønnsomme områder spesielt, har Regjeringen åpnet for nettverksdeling og nasjonal roaming.

Disse medlemmer mener at de aktuelle operatører, og med hjelp av Post- og teletilsynet, er best i stand til å gjennomføre disse prosessene.

Utlisings- og auksjonsrunde

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er viktig at det i den kommende utlysings- og auksjonsrunden blir stilt minimumskrav til kompetanse og kapital for å kunne få delta i auksjonsrunden.

Flertallet viser til at den finansielle situasjonen for potensielle konsesjonærer er endret siden forrige tildeling.

Flertallet mener at de nye konsesjonene skal tildeles ved auksjon. Av hensyn til det telepolitiske målet om å legge til rette for virksom konkurranse, er det vanskelig å sette en minstepris lik forrige tildeling.

Flertallet viser til at det i meldingen opplyses at operatørene på EU-markedet har betalt over 1 000 mrd. kroner for sine konsesjoner (engangsavgifter). Flertallet mener det er avgjørende for den fremtidige konkurransen på UMTS-markedet at flere konsesjonærer kommer inn. Det vil derfor være mest hensiktsmessig at de to ledige konsesjonene tildeles etter auksjonsprinsippet, uten at det på forhånd settes noen minstepris.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"De to ledige UMTS-konsesjonene utlyses etter auksjonsprinsippet, og uten at det på forhånd settes noen minstepris."

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet meiner det må stillast minimumskrav til kompetanse og kapital for å kunne delta i den kommande tildelingsrunden. Dei opphavelge minstekrava til dekningsomfang må oppretthaldast, medan det bør vurderast å lempe på minimumsprisen, slik at konsesjonæren dels betaler for lisensen gjennom utbygging av ulønnsamt nett.

Tidspunkt for utlysing av nye UMTS-lisenser

Komiteen vil understreke viktigheten av at tildeling av UMTS-lisenser gjennomføres så raskt som mulig, slik at nye aktører raskt kan starte utbyggingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker betydningen av at tildeling av ny(e) konsesjon(er) skjer så raskt som mulig. Flertallet mener at det er nødvendig å ha gjennomført dette før utgangen av juni 2003.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av at tildelingen av nye konsesjoner skjer så raskt som mulig. Disse medlemmer ønsker at auksjonen blir gjennomført i løpet av første halvår, så sant det er praktisk mulig.

Utsettelse av forpliktelser for eksisterende konsesjonærer og kompensasjon

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til de foreslåtte lettelsene i utbyggingsforpliktelsene for de eksisterende UMTS-konsesjonærene og støtter forslaget om 15 måneders utsettelse. Flertallet er imot at Telenor og NetCom skal betale kompensasjon til staten for å benytte seg av denne utsettelsen.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Telenor og Netcom skal ikke betale kompensasjon til staten for utsettelsen av utbyggingen av UMTS-nettet med 15 måneder."

Flertallet merker seg at Samferdselsdepartementet finner at det best tjener de telepolitiske målsettingene at de gjenværende UMTS-konsesjonærene, Telenor Mobil og NetCom, blir gitt utsettelse i forhold til konsesjonenes vilkår om utbyggingstakt. Samfunnsøkonomiske hensyn kan tale for dette, og det synes i store trekk ikke som en utsettelse gjør at Norge tidsmessig vil stå tilbake for utviklingen i EU.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti deler vurderingene knyttet til lettelse i utbyggingsforpliktelsene for de eksisterende UMTS-konsesjonærene og støtter forslaget om 15 måneders utsettelse. Departementet vil i samarbeid med Finansdepartementet fastsette størrelsen på kompensasjonen som må betales for denne vilkårslettelsen.

Deling av nettverk

Komiteen er positiv til å ta i bruk nettverksdeling for å redusere investeringskostnadene i UMTS-nettene. Det er viktig at de som erverver nye UMTS-lisenser, gis mulighet til å delta i nettverksdeling med de to lisenshaverne som allerede er i gang med UMTS-utbygging. Det er viktig at Post- og teletilsynet følger opp at slik nettverksdelingen finner sted i samsvar med disse intensjonene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet merker seg at departementet ikke er fornøyd med konkurransen innen GSM-markedet. De to viktigste konkurrentene, Tele-

nor Mobil og NetCom har henholdsvis 60 pst. og 31 pst. av markedet. Det later til at begge er tilfredse med at det fortsetter slik. Departementet mener prisene ville vært lavere hvis konkurransen hadde vært mer reell.

Disse medlemmer mener konkurransen kan bli bedre uten at alle fire fremtidige konsesjonærer bygger ut landsdekkende nett. I konkurransen mellom operatørene innen GSM og 3G vil ikke de fysiske nettverkene (bakkestasjonene) ha stor betydning. Disse er formidlere - transportetapper av tjenester som utvikles av operatørene, uansett om disse er virtuelle nettverksleietakere eller om de er nettverkseiere og operatører.

Innen mobiltelefoni, GSM og 3G kan man se for seg at to konkurrenter godt kan benytte det samme nettverket. 3G-mobilkunder vil ikke være opptatte av hvilket nettverk operatøren bruker, men av pris, kvalitet og tjenestetilbud.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er viktig at det kommer inn minst en ny aktør med en solid finansiell base.

Med en slik aktør blant konkurrentene på det norske 3G-markedet, vil det være tilstrekkelig med de to landsdekkende bakkestasjonsnettene som Telenor og NetCom er i ferd med å etablere. En slik aktør vil kunne bygge ut nettverk i de største byene, opp til f.eks. 30 pst. dekning, slik departementet har gått inn for, og deretter leie nettverkskapasitet. Fordelen med en stor og kapitalsterk aktør i denne rollen er at en slik aktør hele tiden vil kunne bygge videre ut dersom betingelsene for "roaming" på Telenors og NetComs nett ikke er tilfredsstillende. En slik aktør vil ikke være prisgitt nettverkseierens strategi.

Nasjonal roaming

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, er positiv til nasjonal roaming i UMTS-nettene og at aktører som oppnår sterk markedsstilling i UMTS-markedet blir pålagt nasjonal roaming.

Flertallet vil understreke viktigheten av at alle UMTS-aktører er gitt mulighet til nasjonal roaming i GSM-nettene, og at det innføres pålegg om dette. Hvis partene ikke blir enige om betingelsene for nasjonal roaming, må Post- og teletilsynet bestemme disse.

Medlemen i komiteen fra Senterpartiet meiner at det er nødvendig å opne for nasjonal roaming i mobilnettet. Denne medlemen ber Regjeringa så raskt som mogleg å utarbeide eit opplegg for å opne for nasjonal roaming.

Utvikling av brukerutstyr

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det i Europa i dag ikke er flere enn to små UMTS-nett som er operative. Produksjonen av brukerutstyr, blant annet UMTS-telefon, er sterkt forsinket. I Norge vil de første telefonene etter produsentenes egne utsagn komme i løpet av året.

Flertallet viser til at all teknologi som gjelder infrastruktur og organisering av trafikken på 3G-nettet er kjent, og under utbygging.

Sony Ericsson og NOKIA har allerede utviklet 3G-telefoner. Prototyper er blitt stilt til disposisjon for nettoperatørene (herunder Telenor og NetCom) siden sommeren 2002. Begge opplyser at de første 3G-telefonene vil bli tilgjengelige i handelen i løpet av 2003. Også Hutchison har alt klart for fullskala distribuering av 3G-telefoner.

NMT 450

Komiteen har merket seg at det analoge NMT 450-nettet vil bli nedlagt når inneværende konsesjonsperioden utløper 31. desember 2004. Frekvensene i 450 MHz-båndet er egnet til å etablere mobilnett med meget god geografisk dekning, og komiteen støtter derfor departementets vurderinger og opplegg for tildeling av ny konsesjon på 450 MHz-frekvensene.

5. ANDRE FORHOLD

5.1 Sammendrag

Den siste delen av St.meld. nr. 32 (2001-2002), kapittel 5, tek føre seg to individuelle spørsmål på mobilområdet som det har blitt sett søkelys på i den siste tida.

Det første spørsmålet vedkjem plikta til å leggje til rette for lovleg kommunikasjonskontroll, eit spørsmål som særleg er aktualisert i høve til registrering av såkalla kontantkort-abonnentar. Det andre spørsmålet vedkjem stråling ved bruk av mobilkommunikasjon.

Om tilrettelegging for kommunikasjonskontroll

Etter gjeldande teleregulering er det oppstilt ei plikt for tilbyder av tilgang til offentlig telenett og offentlig teleteneste å leggje til rette for at lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbrukar og teletrafikk vert sikra. Reglane utgjør ein del av det lovmessige grunnlaget for kontroll av teletrafikk og må bli sett i samanheng med reglane om avlytting og kontroll av kommunikasjonsanlegg i straffeprosesslova. Tilretteleggingsplikta er teknologinøytral og gjeld såleis for tilbydarar av mobiltelefonitjenester.

Dersom kommunikasjonskontroll skal kunne gjennomførast, vil det ofte vere naudsynt at tenestetilbydar kan gje opplysningar til påtalemakta om kven eit bestemt telefonnummer er registrert på eller kva for telefonnummer ein bestemt fysisk eller juridisk person har eller disponerer.

Etter departementet sitt syn medfører gjeldande teleregulering at mobiltilbydarane må registrere kontantkortabonnentane på lik linje med andre abonnentar.

Tidlegare var det tvil om omfanget av registreringsplikta, men etter endringane som vart gjennomført i telereguleringa i samband med handsaminga av Ot.prp. nr. 87 (2000-2001), jf. Innst. O. nr. 121 (2000-2001), meiner departementet at denne uvissa ikkje lenger er til stades.

Om stråling ved bruk av mobiltelefon

Dei seinare åra har det frå fleire hald vorte sett søkelys på strålefare ved bruk av mobilkommunikasjon. Som løyve- og tilsynstyresmakt på området er departementet oppteken av at bruk av mobilkommunikasjon og stråling frå basestasjonar ikkje skal utgjere ein helseisiko for befolkninga.

Mobiltelefonar og basestasjonar er i realiteten radio-sendarar som overfører radiobølgjer innehaldande elektromagnetisk energi. Ved eksponering kan den elektromagnetiske energien verte avsett i kroppen og ha til konsekvens at vevet vert oppvarma. Dersom denne oppvarminga er større enn det kroppen sjølv kan handtere, kan dette ha ein helseskadeleg effekt.

Det er utvikla internasjonale retningslinjer for stråling for å verne mot helseskadelege effektar. Det finst per i dag ikkje nasjonale føresegnar med grenseverdier for slik eksponering, men Statens strålevern, som er nasjonal strålestyresmakt, legg til grunn dei internasjonale retningslinjene i sitt arbeid. Vidare arbeider Verdas Helseorganisasjon (WHO) med å kartlegge eventuelle helseskadelege effektar ved bruk av mobilkommunikasjon.

Når det gjeld eksponeringa ein vert utsett for ved bruk av mobiltelefon, ligg denne innanfor grenseverdiene som er fastsette internasjonalt. Når det gjeld stråling frå basestasjonar, syner undersøking gjort av Post- og teletilsynet at strålinga vert redusert til eit nivå som ligg innanfor maksimalgrensene allereie nokre få meter frå antenna. I praksis må ein opphalde seg rett framfor antenna for å verte eksponert, men i normaltillfella er basestasjonane monterte slik at avstanden er stor nok til at eksponeringa ikkje overstig grenseverdiene. Tal frå Statens strålevern viser at eksponeringa ein vert utsett for ved å bu i nærleiken av ein basestasjon normalt sett er mykje lågare enn ved bruk av sjølv mobiltelefonen.

Departementet støttar seg til Post- og teletilsynet sine vurderingar om at gjeldande normer er godt tilpassa stråling frå basestasjonar, og at grenseverdiene gjev godt vern mot helseskadelege effektar dersom dei vert respekterte.

Departementet vil likevel peike på at det må utvisast aktsemd ved plassering av basestasjonar, og vil vurdere om det bør skje ei merking av område der grenseverdiene vert overskridne.

Sjølv om forskingsresultat viser at det ikkje er behov for å vere førevar ved bruk av mobiltelefon, vil departementet følgje undersøkingane til WHO om helseskadelege effektar ved bruk av mobiltelefon, og eventuelt komme med forslag på eit seinare tidspunkt dersom det skulle vise seg å bli naudsynt. Departementet ser positivt på at dei internasjonale retningslinjene vert innarbeidd i ei nasjonal føresegn.

5.2 Komiteens merknader

Personalia

Komiteen vil vise til at det hittil har vært mulig å la være å oppgi personalia ved etablering av mobilabonnement. Departementet foreslår nå fjerne denne

muligheten ut fra hensynet til å bedre vilkårene for kriminalitetsbekjempelse.

Komiteen støtter dette forslaget.

Stråling

Komiteen har merket seg at i forhold til gjeldende grenseverdier er det liten strålefare knyttet til mobiltelefon og tilhørende infrastruktur.

Komiteen er enig i at man bør utvise forsiktighet ved basestasjoner.

Komiteen enig i departementets betraktninger om at det bør vurderes om de internasjonale ICNIRP-normene skal forankres i en nasjonal forskrift.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det er ein aktiv debatt om strålingsfare knytt til bruk av mobiltelefon i mange land. Forskarar har ikkje lukkast i å trekkje klare konklusjonar om bruk av mobiltelefon er skadeleg eller ikkje. Eit utval som er nedsett av det norske Helsedepartementet, leverte for kort tid sidan rapporten "Mobiltelefon og helse". Også forskarane som står bak denne rapporten uttalar at dei ikkje kan utelukke at bruk av mobiltelefon kan påverke helsa. Dei oppmodar om å vere varsame ved bruk av mobiltelefon, og særleg gjeld det barn og unge som truleg vil bruke mobiltelefon gjennom eit langt liv.

Desse medlemene meiner derfor at det må leggjast vekt på å vere føre var og redusere faren for skadeleg stråling frå mobiltelefonar og installasjonar i mobilnettet. Det må gjerast både gjennom informasjonsarbeid, aktuelle tiltak og justering av lovgjevinga. Desse medlemene ser positivt på det arbeidet som er starta opp av Helsedepartementet, og meiner det må arbeidast aktivt vidare med desse problemstillingane.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at basestasjoner for UMTS-nettet inneholder miljøgiften bromerte flammehemmere. Bromerte flammehemmere er en miljøgift som brytes svært sakte ned i naturen og akkumuleres i næringskjeden. Disse medlemmer har registrert at Regjeringen i januar 2003 la fram en "Handlingsplan for reduksjon av utslipp av bromerte flammehemmere." I planen er det et nasjonalt mål at utslippene av disse stoffene skal reduseres vesentlig innen 2010.

Utbygging av UMTS-nettet kan bidra til å øke bruken av bromerte flammehemmere kraftig. Disse medlemmer mener at myndighetene i forbindelse med UMTS-utbyggingen må sette krav om at utstyr til basestasjoner ikke må inneholde svært giftige, persistente og bioakkumulerende stoffer som for eksempel den bromerte flammehemmeren PBDE.

5.3 Aksessnett

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at det for å begrense kostnadsnivået på utbygging av nett og tje-

nester er vesentlig at man gjør bruk av eksisterende nettressurser og utnytter muligheten for reell konkurranse; både i transport/stamnett og aksessnett.

Flertallet mener det er viktig at Telenor og BaneTele kan konkurrere om leveranser til UMTS i stamnettet. Flertallet viser imidlertid til at konkurransen er begrenset i aksessnettet, som utgjør en hovedkostnad

Flertallet er kjent med at flere tusen uavhengige lokale aksessnett er registrert. Utnyttelse av disse vil gi muligheter for reell priskonkurranse som kan begrense kostnadsnivået i UMTS-utbyggingen.

Flertallet vil peke på at det er en vesentlig samferdselspolitisk oppgave å forbedre samkjøringen mellom ulike nett, bl.a. gjennom felles sammenkoplingspunkter for aksessnett lokalt (jfr. departementets nettforskrifter av 14.feb. 2001) og standardisering.

Flertallet mener det er viktig at utbyggere kan utnytte disse nettene ved en hensiktsmessig registrering som gjør det lett for dem å få oversikt over nett som finnes. På den måten kan en etablere samarbeid med disse aksessnettene i den lokale prosjektutbyggingen, om transport, organisering, master osv. Dette vil kunne begrense kostnadene for utbyggere, motivere lokal innsats i nettutbygging og bidra til å styrke elektronisk kommunikasjon, næringslivet og den offentlige tjenesteyting i lokalsamfunn. Samhandling i det uavhengige lokale aksessnettet på enkeltsektorer, som skolenett, biblioteknett, bolig- og bedriftsnett vil bidra til en raskere og rimeligere bredbåndsutvikling til fordel for både næringsliv og distriktene. Disse medlemmer vil for øvrig vise til flertallsmerknad i Budsjettinnst. S. nr. 13 (2002-2003) der det er pekt på dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det legges til grunn at det fortsatt skal være et overordnet telepolitisk mål å legge til rette for effektiv utnyttelse av ressursene på teleområdet gjennom virksom konkurranse.

Disse medlemmer finner at teleloven og forskrifter legger godt til rette for at private utbyggere kan oppnå samordningsgevinster i nettutbyggingen, for eksempel gjennom bruk av eksisterende telelinjer på transportstrekninger, samlokalisering av utstyr og framføringsverdier mv.

Disse medlemmer kan imidlertid ikke se at tilgang til lokale aksessnett vil utgjøre en hovedkostnad i utbyggingen av UMTS-nett. Mobilnettene er derimot en alternativ aksessform til de faste aksessnettene.

Disse medlemmer mener imidlertid at det er markedsaktørene selv som må finne frem til hensiktsmessige samarbeidsformer, og at det ikke er behov for å gi statlige pålegg i denne sammenheng. Slik samordning av nett må skje på frivillig basis og baseres på lønnsomhetsvurderinger.

6. ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

6.1 Sammendrag

Forslaga i meldingane vil ikkje innebere umiddelbare administrative konsekvensar. Departementet vil

endre teleforskrifta § 4-6 i samsvar med vurderingane om å innføre ei plikt til å imøtekomme rimeleg førespurnad om tilgang frå virtuell operatør.

Forslaget om at det bør skje ei utlysing og tildeling av dei ledige konsesjonane for UMTS vil kunne gje inntekter til statskassa.

Forslaget om å gi 15 måneders utsettelse for de eksisterende konsesjonærane, Telenor Mobil og NetCom vil kunne ha store økonomiske konsekvenser for disse selskapene.

Det er vanskelig for staten å tallfeste denne besparelsen. Departementet mener likevel at det er hensiktsmessig at Telenor Mobil og NetCom, skal kompensere staten for utsettelsen, fordi forslaget om utsettelse etter departementets oppfatning totalt sett vil gi en betydelig økonomisk gevinst for selskapene.

6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til sine merknader under pkt. 4.2 og har ellers ingen merknader.

7. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringa leggje til rette for statleg medfinansiering av nettutbygging i dei områda i landet som ikkje får tilfredsstillande tilbod om teletenester på annan måte.

Forslag 2

Det blir berre lyst ut ein av dei ledige UMTS-lisensane. Det skal leggjast vekt på å få inn ein ny, solid aktør. Dei opphavelege minstekrava til dekningsomfang blir oppretthaldne, men det blir vurdert å lempe på minimumsprisen, slik at konsesjonæren dels betaler for lisensen gjennom større utbygging av nett.

8. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingene og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber Regjeringen utarbeide et system som pålegger UMTS-konsesjonærane å samarbeide ved utbygging av UMTS-nett i de områdene av landet som er ulønnsomme.

II

De to ledige UMTS-konsesjonene utlyses etter auksjonsprinsippet, og uten at det på forhånd settes noen minstepris.

III

Telenor og Netcom skal ikke betale kompensasjon til staten for utsettelsen av utbyggingen av UMTS-nettet med 15 måneder.

IV

St.meld. nr. 32 (2001-2002) og St.meld. nr. 18 (2002-2003) - om situasjonen i den norske mobilmarknaden - vedlegges protokollen.

Oslo, i samferdselskomiteen, den 10. april 2003

Petter Løvik
leder

Sverre J. Hoddevik
ordfører

Geir-Ketil Hansen
sekretær

